

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De Roomsche Actie.

Vóór of tegen de Roomsche Actie is in de laatste weken het Shibboleth, waaraan onderkend wordt of iemand zuiver protestant is of niet. Met name is dat in de hoofdstad het geval. Daar toch heeft het consistorie der Hervormde Kerk vier lezingen georganiseerd, geannonceerd onder den gemeenschappelijke titel: „Tegen de Roomsche Propaganda”. Bij die vergaderingen was de N. Z. Kapel — de plaats der samenkomst — zoo vol, dat naar het woord van één der sprekers het gehoor de deuren uitpilde. Leoppaden en portalen stonden vol, terwijl honderden teleurgestelde huiswaarts moesten gaan. Met het oog op die teleurgestelden werd na afloop der vier lezingen nog eene samenkomst belegd in de groote Nieuwe Kerk, waarin de vier toespraken op een avond achtereenvolgens werden gehouden. De welwillende lezers zullen zonder opzettelijke vermelding mijnerzijds uit dit laatste de gevolgtrekking maken, dat de lezingen niet de respectabele lengte hadden van een gereformeerde preek. Hierbij bleef het niet. Bij de lezingen in de N. Z. Kapel was gelegenheid tot debat, doch alleen voor belangstellende protestanten. Aanstands zond een R. K. propagandist — een leek — een uitnodiging tot een openbaar debat aan de vier sprekers, welke slechts door één van hen, n.l. Dr. Beerens van Utrecht, werd aangenomen. Uit den aard der zaak bleek de zaal voor het opgekomen publiek veel te klein. Houders van kaarten bood men het tiendubbele en meer om maar toegang in het onder politietoezicht gestelde „Salvatori” te krijgen. En eindelijk — de klap op de vuurpomp — zijn de groote betoogingen tegen de processie-vrijheid gehouden, zoodat de Roomsche Actie wel reactie heeft gewekt.

Of zij veel nadeel heeft ondervonden van deze reactie, is zeer twijfelachtig. Wie de nu gebundelde toespraken der vier predikanten leest, krijgt niet den indruk dat hier een geduchte aanval op Rome is gedaan. De titels der lezingen verraden al aanstands het zwakke punt: 1o. De Roomsche Actie. 2o. De Roomsche Leer. 3o. Het Pausdom en 4o. De Mariaverering. De zwakke zijde in dezen opzet voelde de vierde spreker, Dr. Poot, toen hij opmerkte: „Mijne eenvoudige opmerkingen zullen onwillekeurig een negatief karakter dragen”. Dat is de groote fout geweest in deze voordrachten-reeks. Een kerk, die in het publiek met de negatie als wapen optreedt, wondt zichzelf. Zij werkt in het belang van het ongelooft. Het is niet moeilijk op succesvolle wijze de verering der heiligen, het gebruik van reliquien enz. te bestrijden, maar de twijfel aan en de ongelooft trekt hieruit consequenties voor de godsverering en de Bijbelsche symbolen. Het is dan ook zeker merkwaardig, dat bij het bovengenoemde openbare debat de R. K. propagandist zijn rede aldus beëindigde:

Het ik dus alle voorgaande stellingen van Dr. Beerens moeten bestrijden, op deze zevende (Christus, het geestelijk hoofd der onzichtbare kerk) kunnen wij ons vereenigen in een hulde aan denzelfden Christus, in Wien, Goddank, ook vele orthodoxe protestanten (alle consequenties van hun leer ten spijt) met ons blijven gelooven als in den Weg, de Waarheid en het Leven. Moogt gij, geachte Protestantische medeburgers met ons dit geloof dragen door de moderne, heidensche wereld, waar de stormen van ongelooft en twijfel steeds gewelddiger heken. Veel is er wat ons scheidt, maar ik weet, dat aan uw zijde en aan de zijde mijner geloofsgenooten de smachtingen uitgaan naar den tijd, waarin de scheidsmuuren neder zullen vallen. Moge die tijd verhaast worden door uw en onzen gemeenschappelijke Herder, in Wiens Goddelijke en Verlossende persoonlijkheid wij tot elkander worden getrokken door dezelfde hoop en dezelfde liefde — zij het eenmaal in hetzelfde geloof! — tot Hem, voor Wien alle knie buigt op aarde en in den hemel, Jezus Christus, gisteren, heden en in alle eeuwigheid! (Spontaan en geestdriftig applaus, door het geluise van den voorzitter onderdrukt).

Rome triumfator! zegt men onwillekeurig bij het lezen. Kostelijker had deze Roomsche leek den aanval van den Protestantischen theoloog niet pareeren kunnen. Er ligt allereerst deze groote les in: De zaak der waarheid kan alleen gediend worden door positiviteit.

Natuurlijk ontbreekt dit element niet geheel in deze toespraken. Met name in de tweede lezing van Dr. Kromsigt over „De Roomsche Leer” is een sterk positief element, als hij spreekt over de betekenis van het Woord Gods en de rechtvaardigmaking door het geloof. Maar ieder voelt: dit had de inzet van den strijd moeten zijn. Dan zou de opkomst minder groot zijn geweest. De categorie van protestanten, die zich Rome nog altijd voorstellen conform het portret, dat Bunyan uitwierp van den Paus, „bijtend op de nagels van spijt, dat hij de pelgrims niet meer bereiken kan”, zou zich niet hebben laten zien. Maar misschien zou dan een ziel uit de dwaling gekomen zijn tot het licht. Het alleen sterke standpunt, dat wij tegen de onderscheidene dwalingen kunnen innemen — en daar brengt ons de evangelisatie immers bij iedereen stap mede in aanraking

— is ons te toonen de ware Jood, de echte Katholiek, de feitelijke socialist, de spiritist bij uitnemendheid. Elke dwaling — het is naar waarheid gezegd — heeft een stukje waarheid en ontleent daaraan haar kracht. Vall men nu negatief de dwaling aan, dan plaatst zij haar deel waarheid in het front en wij worden hopeloos verslagen. Onze eenigste kans is ons te baseeren op het deel der waarheid, dat aan eene dwaling verbonden is en vandaar uit den aanval te ondernemen.

De tweede les, die uit deze actie en tegenactie tot ons komt, is, hoe arm en zwak wij staan tegenover de geweldige propaganda, die Rome ontwikkelt. In de eerste der vier lezingen heeft Dr. Bakker daar speciaal over gehandeld. Rome zegt hij, is uitgegaan op „de bekeering van Nederland”. Hij wees daarbij op de middelen, die Rome daartoe gebruikt en noemde o.a.:

1o. Hare prediking is uiterst praktisch en actueel. Zij harnast haar leden tegen de nieuwste dwalingen.

2o. Haar onderwijs is van deze gedachte doortrokken, b.v. bij een vak als aardrijkskunde wordt ook — althans wat ons land betreft — de indeeling in bisdommen en het voorkomen van bekende genadeorden en missiehuizen onderwezen.

3o. Zij beschikt over een groot aantal dag- en weekbladen en is doordrongen van de gedachte „de krant is de beste kapelaan van den priester”.

4o. In goedkope lectuur heeft zij een groot arsenaal tot apologetische vorming van hare eigen leden en tot propaganda onder hare tegenstanders. In deze behoefte aan lectuur voorzien de vereniging „Petrus Canisius” te Nijmegen en het onlangs opgerichte „Geert-Groote-Genootschap”. Vooral het laatste beoogt goede stuyvers-brochures op ruime schaal onder ons volk te brengen.

5o. In conferenties, uitsluitend voor niet-katholiek toegankelijk, tracht zij de protestanten te lokken. In Amsterdam waren in den afgelopen winter op elke conferentie een 500-tal menschen — allen niet-Roomschen — aanwezig.

Terecht zei Dr. Bakker — en dat is de les, die ook ik op het oog heb — „Wij kunnen daar gerust een voorbeeld aan nemen”.

Zoo is het. Niet in de eerste plaats tegen Rome ageeren, waar zij zich opmaakt tot de bekeering van Nederland, maar van Rome leeren. Zoo ziet men het ook over onze grenzen. In den in 1919 verschenen ten druk van het „Handbuch der Volksmission” van Lic. Tüllkrug (uitgave van Friedrich Bahn te Schwerin), komt een hoofdstuk voor onder den titel: „Wat kunnen wij van de volksmissie der R. K. kerk leeren?” Daarin wordt gewezen op de Roomsche Missiepredikers met hun schat van actuele onderwerpen en met hun populair sprekkant. Van hen moeten wij leeren, dat eenvoudigheid en „spreken voor de vuist” de eerste formeels voorwaarden voor een volksprediker vormen. Ook wij — zegt de schrijver — hadden en hebben onder onze evangelisten echte volksmannen als Schenk, Michaelis, Keller, Binde, Modersohn, Henrichs, Dallmeyer e.a. Maar het onderscheid is: de R. K. hebben niet alleen sterren van eerste grootte, maar achter hen staat het reuzenleger van Jezuiteten, Redemptoristen, Franciscanen, Kapucijnen, Augustijnen, Benedictijnen enz. Zij kunnen op resultaten wijzen, waar wij met ledige handen staan. En dan komt hij voor Duitschland tot deze conclusie, die zeker ook voor ons land geldt:

Ons grootste gebrek tegenover de R. K. Kerk is, dat wij uit de leken zoo weinig getuigen van de genade des Evangelies in het veld kunnen brengen.

Tegen het ontzettelijk leger van ordebroeders, dat Rome bij haar propaganda ter beschikking heeft, moet het protestantisme de „leken” in het veld brengen. Het moet blijken, dat haar stelling van „het algemeen priesterschap der geloovigen” niet slechts theorie is, maar daadzaak. Dit klemt des te meer, omdat buiten al de ordebroeders om, Rome ook over goed toegeruste leken beschikt. De onder het groote publiek gangbare meening, dat de niet geordende Roomsche „dom” is op godsdienstig gebied, is voor de werkelijkheid niet te handhaven. Op het eerste Gereformeerde Congres voor Evangelisatie wees Dr. Goris er op, hoe de R. K. leken — vooral vrouwen — vaak over een uitstekend arsenaal beschikken. Dit bleek dan ook bij het bewuste debat te Amsterdam. Een Roomsche „leek”, die vier predikanten tot debat uitdaagt. Slechts één predikant neemt de toegeworpen handschoen op. Eerst wordt den debater namens het comité der Herv. Predikanten schriftelijk gevraagd, waarom zich voor dit debat niet iemand van R. K. geestelijke zijde beschikbaar stelde. Naast de formeels beantwoording van deze vraag, merkte de heer De Wolf snedig op: „Voor ’t overige zeide immers Dr. Beerens, dat wij allen priesters zijn, dus ook ik. Ik dacht mans genoeg te zijn, om zelf hier het geloof te verdedigen”.

De R. K. bisschop Michael Faulhaber sprak op den Duitschen Katholiekendag in 1911:

De niet-geordende Christenen moeten meer zijn als werkelooze bouwsteenen in de handen der priesters, zij moeten priesters en apostelen in den ruimeren zin des woords worden. Petrus heeft de gansche gemeente „een koninklijk priesterdom” genoemd. In tijden van nationale crisis moet ieder

burger een soldaat en in tijden van godsdienstigen afval moet ieder Christen een apostel worden.

Zoo sprak een „paapsche” bisschop. Ai mij, kerken der Reformatie, waar is dan uw roem? In de lezingen der Herv. Predikanten werd uitgesproken: „Rome geloof niet aan den H. Geest en durft daarom den Bijbel niet aan leken in handen geven. Rome mist den Geest, die levend maakt”, enz. Maar als dan wij in tegenstelling met Rome de kerken van den Geest zijn, waar zijn dan des Geestes vruchten? O, als Gods Geest ons meer bezielde, dan zouden wij niet afgunstig likkebaarden naar de Roomsche Actie, maar wij zouden Rome overtreffen en het zou weer zijn als bij de eerste christengemeente:

gloeiend bruisde de lof van het Lam
Van fonkelende tongen.

Bij de vergelijking tusschen de Roomsche Actie en ons werken, stond mij gedurig vraag 64 van den Heidelberger voor oogen: „Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddelooze menschen?” Neen zij, want het is onmogelijk, dat zoo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zonde voortbrengen vruchten der dankbaarheid.”

Want het is onmogelijk. „Maar hij zeide tot hem: Uit uwen mond zal ik u oordeelen, gij booze dienstknecht” (Lucas 19:22).

God geve dat op het „want” der belijdenis niet eenmaal het „maar” des Heeren moet volgen.

N. B.

LITERATUUR EN KUNST.

Catechisatielokalen.

Merkwaardig, hoe soms — schijnbaar zonder bijzondere aanleiding — verschillende personen tegelijkertijd over eenzelfde onderwerp gaan schrijven. Dezer dagen was dit het geval met de inrichting van catechisatielokalen, welke zowel in „De Reformatie” als in verschillende kerkbladen werd besproken.

Bij alle schrijvers was de meditatie in mineur gezet. Prof. Hoekstra wees op de aesthetische en praktische gebreken ervan, en Dr. C. L. F. van Schelven vroeg zelfs in de „Geldersche Kerkbode”: „Wie zal ons nu eens mededeelen, hoe een behoorlijk catechisatielokaal ingericht moet zijn?”

„Lijkt wel een wunthoepakreest, nieuwaar? Men is dus ontevreden. Hoe nu verandering aan te brengen?”

Prof. Hoekstra hoopt verbetering van de zijde der ouderlingen en Dr. Van Schelven van die der Kerkvisitatoren. Beider hoop schijnt echter zeer gering te zijn.

Bij het lezen van een en ander dacht ik aan het bekende werk van Dr. A. Kuiper: „Onze Eeredienst”. Dr. A. Kuiper — in velelei opzicht onze geestelijke vader — is nimmer zooveel eer bewezen als na zijn dood. Herinneringsgeschriften worden — en gelukkig! — met succes verkocht. Maar... vraag nu eens: hoeveel kerkvisitatoren en ouderlingen — om de gewone leken nu maar eens uit te schakelen — kennen inderdaad zijn geschriften en speciaal Kuipers gedachten over onzen „Eeredienst”, en daarmede in verband zijn ideeën over kerkbouw? Niet onwaarschijnlijk is dat velen deze hoofdstukken oversloegen of met minimum belangstelling inzagen. En dat laatste is niet zoo onwaarschijnlijk, gezien het feit, dat ons groote volksdeel — en onze luiden zijn goede kunstbegrippen bijna stelselmatig onthouden; wellicht ter goeder trouw — nog zoo weinig voor kunst gevoelt.

Zoolang dat het geval is, zal er ook geen belangstelling zijn voor goed ingerichte catechisatielokalen.

Summa summarum wordt het gevoel voor kunst bij onze kinderen weinig ontwikkeld.

Wat de praktische inrichting der lokalen aanbelangt, meen ik toch, dat hier vele predikanten zelve schuldig staan. Als zij in dezen met een voorstel bij den kerkeraad komen, zal in de meeste gevallen wel grootendeels aan hun verlangen worden voldaan.

Maar nu de aesthetische zijde van het vraagstuk: Hier helpen geen argumenten, als dat er geen geld beschikbaar is, want men ijt er dikwijls van, hoe met hooge kosten veelal nog een leelijk bouwwerk is gemaakt. Of nog erger: hoe een goed lokaal door afzichtelijke meubilerings is verknood. O, dat armzalig vormgeknof van bouwkundigen in onze kerkgebouwen. Men zou haast met Keuning kunnen zeggen: „Wat kunst betreft, wanhopen we soms aan het christelijk volksdeel van onze natie”. En met Wielinga (pag. 200): „Kunst is een geheimzinnig ding, dat door verwant gevoel ontdekt, en door nauwlettend onderzoek gekend wil wezen”.

Eerst als men zoover komt, dat de kerkelijke autoriteiten tot het besef komen, dat er zooiets van „kunst” aanwezig moet zijn in een kerkgebouw en dat de bouwkunstenaar (en niet de bouwkundige) in dat gebouw een gedachte weet neer te leggen, die door verwant gevoel ontdekt wil wezen, dan pas is er verbetering te wachten.

En dat er nu al voortgang te bespeuren is, is in hoofdzaak te danken aan de beweging der jongeren in de moderne bouwkunst, alsmede dat er ook onder de Gereformeerde bouwkunstenaars meerdere zijn, die de nieuwe richting toegedaan zijn. Die zullen voorts nog de beste waarborg zijn, dat in de toekomst ook aan catechisielokalen meer zorg zal besteed worden.

Het is ten deele maar gelukkig, dat vele gereformeerde broeders niet weten, wie de baanbrekers zijn op het gebied van de moderne bouwkunst, anders werd deze laatste wellicht ook evenals de literaire kunst der modernen uit den boezem bevonden.

Wat heb ik met genoegen in een der vorige nos „een stem der jongeren" gelezen. De nieuwe strooming is van alle zijden waarneembaar, tegenhouden zal men ze niet meer kunnen.

Met een variatie op Wielenga's gezegde (blz. 200 Ref.) moet men heden ook nog wel zeggen: „Waardeering van de bouwkunst als kunst, moet men nog met lantaarnschijnwerpers zoeken". Maar de toekomst is toch lichtend, zij het dan voor een groot gedeelte, dank zij vele moderne bouwkunstenaars.

En daarom, ook onder den invloed van „De Reformatie", zien we met vertrouwen de toekomst tegemoet.

E. J. R.

De Deliver op den Dijk. ¹⁾

Den bronzen kop op zijnen stoeren stierennek
staand op de sterke stulten zijner schonke
schoudren,
nog trillend, door zijn warmgewerkte lijf, de trek
van strakgespannen spier en pezen, voelt hij
koud'ren

en koeler adem van de zee, en staart hij, stom,
stroef-stug, met starren blik, naar 't staag ge-
stuw der golven;
gloed van de zingend-heete zomerzon, blinkt om
zijn spa, waarmee hij hield den dag door heeft
gedolven.

Nog staat daar zijn gestalt strak in den zonne-
brand:
sterk-standig, gram, granieten beeld, Glazuren
glanzen
van golven glimpen glinstren rond den ruwen rand
van rijen steenen, schrap geschaard als scherpe
schanzen.

Dáár heeft hij 't naakte lijf plots in de zee ge-
plonsd,
en daagt de golven uit, in drommen aange-
drongen;
en davrend dreunt zijn lach, die als een donder
bonst
diep door zijn bonke borst, luid-loeiend uit zijn
longen!

Karel J. v. Dorp.

Andijk, 13-5-'21.

¹⁾ Als proeve van dichtkunst, waarin persoonlijke visie
uitgedrukt wordt in het eigen woord, wordt dit vers hier ge-
plaatst. Het dient niet als model. Daarvoor is er nog te
weinig spontane eenvoud en teveel gezocht alliteratie. R. W.

UIT DE AMERIKAANSCH KERKELIJKE WERELD door Dr. HENRY BEETS.

De Zondagsschool in de Ver. Staten.

II.

Een der voornaamste factoren ter samenbinding en samenwerking van het oogenschijnlijk zoo hopeloos verdeeld evangelisch Christendom in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika (Zie „De Reformatie", 29 April 1921), is de Zondagsschool. Toen ons volk hier eerst kwam, hadden onze leiders er niet veel mede op. Aan Dr A. C. Van Raalte wordt het gezegde toegeschreven: „Ik wenschte wel dat die ezel (de Zondagsschool) nooit geboren ware geweest". In Christelijke Gereformeerde kringen sprak men soms van haar als een Trojaansch Paard en hoogstens een „voorhof der heidenen". Doch langzamerhand is de stemming veranderd en in alle gemeenten der Geref. kerk en in bijna alle Chr. Geref. kerken hier te lande is de Zondagsschool thans een integreerend deel der kerkelijke werkzaamheden, naast de Catechisatie.

Zelfs op plaatsen waar Christelijke scholen zijn, heeft men nog Sabbatscholen voor de kinderen der gemeente. Want, laat dat wel in het oog worden gehouden, in Amerika bestaan de leerlingen der Zondagsscholen als regel uit het kroost van het kerkvolk en slechts bij uitzondering uit de kinderen van het religieus verwaarloosd deel onzer bevolking. De laatste soort noemt men gewoonlijk „mission Sundayschools", de anderen „Sunday School", „Sabbathschool", „Bible School" of „Church School".

En deze inrichting is een groote macht geworden in ons land. Op heden zijn er in Noord-Amerika ongeveer 156000 Zondagsscholen met over

anderhalf miljoen onderwijzers en „officers", terwijl er bijna negentien miljoen leerlingen zijn ingeschreven.

Het getal scholieren in geheel de wereld wordt berekend op dertig miljoen, zoodat er in ons land meer dan de helft gevonden wordt van de groote armee der Sabbathschool.

Welgeorganiseerd is deze inrichting. Er zijn twee groote organisaties die leiding geven aan de beweging. De eene is de „Sundayschool Council" van evangelische kerken, bestaande uit vertegenwoordigers van 32 kerkengroepen; de andere is de „International Sundayschool Association", die takken heeft in alle Staten onzer Unie in alle counties, en bijna op alle plaatsen, en dat in Canada zoowel als in de V. S.

Onlangs is een regeling gemaakt waardoor deze twee meer dan tevoren zullen samenwerken. Eerstgenoemde „Council" houdt zich meer bezig met de uitgave van allerlei literatuur over de S. S. Laatstgenoemde „Association" legt zich meer toe op het houden van Conventies enz.

Voortaan zullen ze al het mogelijke doen om heel ons land te overdekken met Zondagsscholen, daartoe aangespoord door de ontdekking, gedaan door de „surveys" onder leiding der „Inter-Church Movement", dat er binnen de grenzen onzer Unie nog zes en twintig miljoen kinderen en jongelieden zijn, die heel geen godsdienstonderwijs ontvangen. In onzen Staat Michigan alléén zijn er over een half miljoen van schoolgaande kinderen zonder religieus onderwijs. Zij staan geheel buiten de kerkelijke organisaties. Men vergeet niet dat b.v. in Michigan slechts 32 procent der bevolking is aangesloten aan eenige Kerk, Roomsche of Protestantische. In andere Staten is dat getal nog lager. Tenzij de Zondagsschoolbeweging toeneemt in kracht en omvang, zal een feitelijk paganisme steeds meer onze natie van God vervreemden. Want, laat het niet vergeten worden, in vele localiteiten is het de Sabbathschool, die dien als een wigge om den weg te banen voor de Kerk. Men begint gewoonlijk in nieuwe nederzettingen met een Zondagsschool te openen in het districtschoolgebouw, en daaruit wordt in vele gevallen eene kerkelijke organisatie geboren. De Zondagsschoolzending, en er is een groot aantal van deze arbeiders, is de wegbereider voor de missionaire Dienaren des Woords.

Dat is een der redenen waarom de S. S. wordt gewaardeerd in ons land. En dan is er een tweede reden waarom men deze beweging, met al de schaduwschijden eraan verbonden, hoog moet schatten als een factor in ons godsdienstig leven: de Zondagsschool is, in vele kerkengroepen de eenige wat men hier noemt „religious educational agency", onder de Protestanten.

In de meeste kerkengroepen is de catechisatie geheel onbekend. Uitzondering zijn slechts de Lutherischen, de Gereformeerden en toel op zekere hoogte Methodisten en Episcopalenen. De publieke scholen hebben op zijn best een religieus tintje. Het eenig godsdienstig onderwijs, dat de jeugd onzer natie krijgt — ik bedoel nu het Protestantisch deel, met de bovengenoemde uitzonderingen — is door middel der Sabbathschool.

Zoo deze inrichting ons jonge volk niet bereikt, groeit het op in onkunde omtrent God en goddelijke zaken. En de toestand is alreeds zeer ernstig. Tegenover de negentien miljoen onzer jeugd in de S. S. zes en twintig miljoen daar buiten.

Gelukkig echter dat dit meer en meer wordt ingezien.

En de samenwerking, zoowel als de samenbinding waarvan ik in het begin sprak, wordt er gedurig beter op. Men begint er meer en meer besef van te krijgen dat afzonderlijke kerkengroepen, elk op eigen gelegenheid werkend, ons volk nooit zullen kerstenen. De afstanden zijn veel te groot. Het getal arbeiders is veel te gering. Er is niet genoeg geld beschikbaar voor verschillende kerkgebouwen. En in vele plaatsen is de bevolking zoo hopeloos verdeeld met onze honderd en zeventig kerkengroepen, dat samenwerking zooda in de Zondagsschool, het éénige middel is om onze natie nog eenigszins te zouten met het zout des Christendoms. Het is in vele gevallen eenvoudig de keuze tusschen een half ei — of een ledige dop.

Het is dat besef, dat ook ons Hollandsch Gereformeerd volk in de V. S. steeds meer doet medeleven en medewerken met de andere evangelische kerkengroepen, die zich gespannen hebben voor den wagen der Zondagsschool. De broeders en zusters der Geref. kerk gingen daarin die der Chr. Geref. Kerk voor. Doch langzamerhand beginnen ook laatstgenoemden mede te trekken.

En het is bemoedigend om te zien dat de samenwerking van ons Hollandsch Gereformeerd volk wordt gewaardeerd. Een jaar of twee geleden, op een jaarvergadering der Michigan International S. S. Association, zaten er op één keer zes sprekers op het podium. Vijf ervan waren mannen met Hollandsch bloed in de aderen. Het feit dat ons volk wel gecatechiseerd is in de grondwaarheden der Heilige Schrift en helderder dogmatische begrippen heeft, is oorzaak dat zijn bazuin vaak zuiverder toon laat hooren, dan die van andere leiders die nimmer catechetisch

onderwijs ontvingen. Dat is trouwens het zwakke punt in heel de Zondagsschoolbeweging, zooda in ons land bestaat gebrek aan het trekken van zuivere dogmatische lijnen. Een oppervlakkige studie der Heilige Schrift, meestal het historisch deel ervan, zonder dieper in te gaan op de groote dogmata van het Woord des Heeren, leidt noemenswaardig tot bevreemdende oppervlakkigheid in de leer. Een der gevolgen daarvan is het meegevoerd worden met den stroom van allerlei ketterij. Beroep op de letter der H. S., schermen met een tekst of wat, verblindt en verleidt de scharen menigmaal. Vandaar de opgang gemaakt door Adventisten, door „Brethren", door Russel en door Chiliaistische drijvers, niet rekenend met de „analogia fidei". De invloed van de Moody-inrichtingen met haar geroep om de Schrift en niets dan de Schrift, met geopenbaarden tegenzin tegen historische Belijdenisschriften der kerken, is misschien een resultaat van het oppervlakkig werk der S. S.

Het besef van dit zwakke punt in de beweging doet sommige leiders van andere kerkengroepen met jaloerschheid blikken op onze Gereformeerde en Lutherische kerken met hare catechisatie, doch het schijnt zoo goed als onmogelijk om toenadering ten goede aan te brengen. Het is moeilijk om de samenwerking der ouders te verkrijgen voor arbeid van catechetischen aard en de jeugd is er niet op gesteld om het hoofd te vermoeien met werk dat grooter inspanning eischt dan het eventjes vluchtig nazien der S. S.-les. Zelfs is het een treurig feit, dat in sommige kringen de catechisatie lijdt onder de competitie der S. S., die zooveel minder geheugenwerk eischt dan het leerstellig onderricht.

Het was vooral het laatstgenoemde, dat onze leiders deed spreken zooda boven genoemd — van de S. S. als een Trojaansch paard. Alleen aanhoudende waakzaamheid van de ambtsdragers der Gereformeerde kerken zal het pand der catechisatie, ons toevertrouwd, kunnen bewaren. En in sommige kringen is er meer dan gevaar voor verlies. Het vervreemden van het pand is reeds begonnen. Eerst begint het met het verschuiven van het onderwijs van een weekavond naar een uurtje op Zondag, tusschen de diensten in, en dan een geleidelijk verslappen, omdat de Zondag toch heusch niet al te geschikt is voor arbeid, die het maken van aantekeningen en het inleveren van schriftelijk werk insluit — en zoo gaat het kostbaar pand der catechisatie langzamerhand doch zeker te loor.

Doch — ik schrijf ditmaal niet over de catechisatie in Noord-Amerika, doch over de Zondagsschool.

Het zal den lezers reeds gebleken zijn, dat het een ver van volmaakt instituut is. Doch — met ons verdeeld Christendom — wat zal en wat kan men anders in vele plaatsen en in vele opzichten, dan het maintineeren eener inrichting die nog éénigszins den Bijbel bestudeert en veelzins het éénig middel is om nog wat evangeliezout te brengen tot ons Amerikaansche volk?

HENRY BEETS.

PERS-SCHOUW.

P. S.

Het zal zeker wel een unicum zijn, dat men begint met een postscriptum. Ditmaal acht ik het echter geoorloofd. Want wat ik hier mededeel, betreft de vorige persschouw. Ik onderstel, dat de zetter bij het in elkander zetten van het blad juist de ruimte van een stukke persschouw te veel had en het er daarom uitliet. En hoe wakker men overigens ook ter drukkerij is, men merkte blijkbaar niet, dat daardoor het verband schade leed. Nu kreeg het den schijn, alsof Dr Sizoo op den Theologischen Schooldag heeft gesproken. Maar uitgeschakeld was juist iets, wat ik over het referaat van Prof. Grosheide op de Wetenschappelijke samenkomst van de Vrije Universiteit had gezegd. Dat van Prof. Grosheide was het eerste, dat van Dr Sizoo het tweede referaat.

Hier is dan het verloren stuk.

De Zoon des Menschen.

Morgen (ik schrijf dit op Dinsdag) zal de Wetenschappelijke Samenkomst van de Vrije Universiteit worden gehouden. Maar door den voortreffelijken maatregel om de referaten in druk te geven, ligt wat daar besproken zal worden reeds voor mij.

Daar is allereerst het referaat van Prof. Grosheide over de uitdrukking, welke in het Nieuwe Testament zoo dikwijls voorkomt „Zoon des Menschen". Die heeft, vooral onder theologen van andere richting, tot velerlei onderstellingen aanleiding gegeven. Jammer, dat Prof. Grosheide niet zooveel ruimte tot zijn beschikking had, dat hij een overzicht van die gevoelens kon geven. En jammer vooral, dat hij om dezelfde reden een literatuuropgave achterwege moest laten. Ik weet het wel, sommigen zien in zulk een opgave niets dan een uitstalling van geleerdheid. Maar daarmee kan ik het niet eens zijn. Het vergemakkelijkt iemand, die na den schrijver het onderwerp wil behandelen, de bestudeering daarvan zeer. En voor den schrijver zelf is het betrekkelijk een kleine

moeite,
schappe
langrijk
Dan,
wegviel
Zooda
is, wor-
behande
erdoor
Terec
„Zoon
preekt.
Men
van on
Prof.
onderz
saam

W
mak
zegt
gebe
ma
ders
lidw
derc
een
doel
sub
dun
van
geba
Zijn
en
beve
lijkt
wor-
nu
doel
het
dich
leer-
dat
ronc
ma
dat

De D
terend

E
heef
der
leide
dien
om
gew
voor
van
angr
noor
ting

dan
stein
te
teil
niet
inzis
diep
D
was
doon
terg
doon
gele
mee
Prof
zijn
der
leve
sche
den
uit
was
voel
mus
een
in
groo
en
hem
De
kwa
leer-
voor

Al
alge
eene
besc
dich
als
vloer
zoo
De
tuur
drie
de
absc

Om
langst
Voore
de wet
relaties
den oor
laten, h
om ma
nog nie
rein de